

מאמר שבועי בדרכי עבודת ד' ועניני הזמן

מפי מרן פוסק הדור

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

בעל תשובות והנהגות

פרשת בהעלותך תשפ"ג

מי הוא הראוי להתמנות כרב בישראל

"קח את הלוי מתוך בני ישראל וטיהרת אותם", (ת, ח)

במדרש כאן (במדב"ר ט"ו י"ב) איתא, "אין הקב"ה מעלה את האדם לשררה עד שבחון ובודק אותו תחילה, וכיון שהוא עומד בניסיונו הוא מעלה אותו לשררה וכו', אף שבטו של לוי נתנו עצמנו על קידוש שמו של הקב"ה, שכשהיו ישראל במצרים מאסו בתורה ובמילה אבל שבטו של לוי כולם צדיקים היו והיו עושים את התורה, ולא עוד אלא בשעה שעשו ישראל את העגל לא נשתתפו שם שבטו של לוי, כיון שאמר להם משה שימו איש חרבו על ירכו, מה עשו, שמו ולא נשאו פנים, וכיון שראה הקב"ה שכולם צדיקים ונסה אותן ועמדו בניסיון, מיד אמר 'והיו לי הלויים' - לקיים מה שנאמר ה' צדיק יבחן", ע"כ.

ומבואר כאן בדברי חז"ל שהתנאי לקבלת שררה הוא נסיון של "מסירות נפש" בדוקא וכמו הניסיון של שבט לוי להילחם איש באחיו ובקרובו, ונראה שכדי לקבל שררה על הציבור ולהיות רב בישראל, צריך האדם להיות בעל מסירות נפש כדי להנהיג את הציבור כרצון הקב"ה ללא שום פחד ומורא מבעלי בתים המבקשים לפעמים לשנות מדרך התורה, ולכן אין הקב"ה מעלה אדם לשררה ולנשיאות בישראל עד שיעמוד בניסיון במסירות נפש "שיתן עצמו על קידוש שמו של הקב"ה", ורק כאשר הוא עומד בגבורה בניסיון במסירות נפש ואינו נכנע לתוקף ניסיון היצר, הוא נעשה ראוי לנשיאות בישראל כמי שיכול לעמוד בלחצים ובפיתויים העומדים עליו מבעלי בתים שאין דעתם תואמת לדעת תורה.

◇ ◇ ◇

שכרם של המחזיקים בדרך התורה בשעה שרבים מחללים שם שמים מבחזן

בלשון המדרש כאן מבואר שגודל הניסיון של שבט לוי היה משום שרוב העם עזבו את התורה והברית במצרים, והם התאמצו גם בשעה קשה זו להחזיק בדרך התורה ולא נסחפו אחר המון העם, [וכלשון המדרש: "שכשהיו ישראל במצרים מאסו בתורה ובמילה אבל שבטו של לוי כולם צדיקים היו והיו עושים את התורה"], וכיון שעמדו בניסיון זה נתן להם הקב"ה שכר רב.

ומו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל היה קורא את הדברים הללו על ימות המלחמה בשעה שדם ישראל נשפך כמים ורבים שאלו אז איפה אלוקינו ית"ש, ואמר מו"ר זצ"ל שכל מי שנשאר דבוק בה' ובתורתו ונשאר באמונה איתנה גם בזמנים קשים כאלו, ואינו נמשך אחר המון העם לדרך הכפירה, יזכה לשכר מיוחד כשבט לוי שזכו לשכר מיוחד על ששמרו על משמרת התורה במצרים ולא נסחפו אחר רוב העם שעזבו את התורה.

חובת בני תורה לשמש כדוגמא לכל עם ישראל

"קח את הלוי מתוך בני ישראל וטיהרת אותם", (ת, ח)

נראה לפרש מה שנאמר כאן בפסוק "וטיהרת אותם", שמאחר שהלויים נבחרו מעכשיו להיות משרתי ה', צריכים הם לטהר עצמם להיות נקיים מאוד מכל

רב חטא, כיון שהציבור מסתכלים עליהם ולמדים ממעשיהם, ולכן מיד כשבחר בהם הקב"ה ציווה הקב"ה "וטיהרת אותם" לדאוג שהם יהיו באמת טהורים בלא רב או נדנוד חטא, כדי שאכן יוכלו לשמש דוגמא נאה לציבור שילמדו ממעשיהם.

וזוהו לימוד לבני התורה שהם שבט לוי שבכל דור ודור וכמבואר ברמב"ם (סוף הלכות שמיטה ויובל), ועליהם לטהר עצמם לנהוג כבני תורה כדי שלא יחללו שם שמים.

בני תורה צריכים להיות מוכנים להתבזות ולהיות אפילו כמצורעים בעיני העם

"וכה תעשה להם לטהרם הזה עליהם מי חטאת והעבירו תער על כל בשרם", (ת, ח)

יש להתפלל מדוע ציווה הקב"ה לגלח את הלויים ולבזותם בשעה שבחר בהם מכל ישראל, והרי תגלחת היו עושים רק למצורע, ולמה ציווה ה' לבזות את משרתי הלויים כמצורעים.

ורש"י כבר עמד בזה ופירש בזה בשם רבי משה הדרשן וז"ל "לפי שנתנו הלויים כפרה על הבכורות שעבדו עבודה זרה, ועבודה זרה קרויה זבחי מתים, והמצורע קרוי מת, לכן הזיק את הלויים בתגלחת כמצורעים", עכ"ל.

ונראה לפרש בזה עוד באופן אחר, דהנה הלויים לא קיבלו נחלה בארץ ישראל, ולא היה להם מקור פרנסה מעצמם, וכמוש"כ (דברים י"ח א' ב') "לא יהיה לכהנים הלויים חלק ונחלה עם ישראל, ה' הוא נחלתו", וכל פרנסתם באה להם ממתנות כהונה או לוויה שקיבלו מישראל, ומטבעם של דברים היה מעמדם מזולזל קצת שנראים כאוכלים משולחן אחרים, והיו שהסתכלו עליהם כאילו הם ח"ו מקבצי נדבות או כאותם שאינם מסכימים לעבוד לפרנסתם ורוצים להיות משרתי חשבון אחרים, ולכן ציווה הש"ת לגלח אותם קודם שנתקדשו להיות משרתי ה', כדי שיהיו מוכנים מעתה להתבזות כמצורע ממש כדי להיות משרתי ה', ולא יהא אכפת להם שום ביזיון כאן בעולם הזה ביודעם את גודל השכר המוכן להם בעולם הבא כיון שה' הוא נחלתם.

ומכאן לימוד גדול לבני התורה דזמנינו שהם השבט לוי שבכל דור ודור וכמבואר ברמב"ם (פ"ג מהלכות שמיטה ויובל הלכה י"ג), שאין לנו להתפעל כלל מהחופשיים שמלעגים על בני הישיבות ואברכי הכולל שהם ניזונים מחשבון אחרים, וכמו כן אותם בני ישיבות שבאו ממשפחות רחוקות שהוריהם מלעגים עליהם שהם יושבים ולומדים תורת ה', עליהם להיות כשבט לוי שעליהם נאמר (דברים ל"ג, ט) "האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר", ולא להסתכל כלל על מה שמבזים אותם שאינם הולכים לעבוד לפרנסתם, אלא אדרבה עליהם לדעת את גודל שכרם המוכן להם לעתיד לבוא, וממילא יסכימו אף להיות כמצורעים המנודים מסביבתם, והעיקר שיזכו להיות דבוקים בה' ותורתו.

והאמת היא שבני התורה אינם אוכלים כלל משולחן אחרים, אלא אדרבה כלל הציבור אוכלים משולחן הבני תורה, שהרי כל השפע היורד לעולם בא בזכות עמלי התורה.

ספרי מרן רבינו שליט"א בחודש הספר

לרגל 'חודש הספר' ניתן להשיג בהזדמנות מיוחדת עשרות מספרי מרן רבינו שליט"א במקומות דלהלן

רשת חנויות אור החיים: תשובות והנהגות ז' חלקים, ספר המפתח, טעם ודעת על התורה ג' חלקים, חכמה ודעת על התורה ב' חלקים, הדרך לתשובה על רמב"ם הלכות תשובה, שמיטה כהלכתה, ספר שוב שמעתתא עם רשימות, אש קודש על הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל עם יסודות באמונה ולימוד התורה, הגדה של פסח טעם ודעת

רשת חנויות יפה נוי: ביאורים והנהגות על התורה ה' חלקים, ביאורים והנהגות על המועדים ועל תפילה ד' חלקים, ספר יפו פעמיק לבנות ישראל (עובדות על הרבנית ע"ה ומאמרי הדרכה ומוסר ממרן שיבדלחט"א) **רשת קולמוס:** סדרת ספרי מועדים וזמנים החדש ה' חלקים

טנא מלא ברכות

ברכת מול טוב להגאון המפורסם העומד בקשרי תורה עם מרן רבינו שליט"א וממקורביו רבי ישראל מאיר דרוק שליט"א ראש ישיבות תפארת ישראל בארצה"ק לרגל שמחת נישואי בתו עב"ג חתן הבה"ח דוד בן הגאון רבי יוסף כהנמן שליט"א

ה'ר שיוכה לזורות ישרים ומבורכים בבניין עדי עד ולס"ד בכל מפעלותיו להגדיל תורה ולהאדירה בשיעוריו ובספריו המאירים

ברכת מול טוב לידידיו עוז

הרה"ג ר' יהושע שטרנבוך שליט"א (מודיעין עילית) בן

הגאון רבי חיים עוזר שליט"א

לרגל שמחת הולדת בנו בשעתו"מ

ה'ר שיוכה לזורות ממנו רוב נחת דקדושה ולהכניסו בבריתו של אא"ה בעיתו ובזמנו

נדבת ידידיו עוז העומד לימינינו

הרב ד"ר גדליה שטרן שליט"א

לע"נ אביו הר"ר אברהם ברוך ב"ר גדליהו זצ"ל

נלב"ע י"ח סיון, תנצב"ה

לע"נ הר"ר צבי בן הר"ר אברהם הלוי ויזל זצ"ל

נלב"ע בחטף כ"ו אייר תשפ"ג

והניח אחריו משפחה לתפארת, תנצב"ה.

הגליון מופץ לע"נ הר"ר משה בן הר"ר אביגדור ז"ל הכהן

נלב"ע י"ח סיון, הונצח על ידי ידידיו מבני משפחתו,

תנצב"ה

נתרם לע"נ הגאון הצדיק

רבי ניסים ב"ר יעקב יגן זצוק"ל

ר"י קהילו יעקב ובעל נתיבי אור, שדיח חקוק

בלוח ליבו של מרן רבינו שיבדלחט"א באהבה

יתרה, יום ה'א"צ בשבת קודש י"ד סיון, תנצב"ה.

"ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע בבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו", (ז.ט.)

פירש"י, "ראויה היתה פרשה זו להיאמר ע"י משה כשאר כל התורה כולה, אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן, שמגלגלין זכות ע"י זכא"י, ע"כ.

והדברים נפלאים ממש, שאע"פ שהם היו אנוסים ופטורים מפסח ראשון מחמת טומאתם, [והיו גם עסוקים במצווה שפטורים מהמצווה שהרי נטמאו כדי לקבור את ארונו של יוסף וכמבואר בגמ' סוכה כ"ה ע"א], מ"מ השתוקקו מאוד לקיים את המצווה ולא הסכימו להפסידה אף שהם פטורים ממנה מעיקר הדין, והקב"ה שראה שהם משתוקקים כל כך לקיום מצווה, העמיד על ידם מצווה חדשה של פסח שני כדי שלא יפסידו את המצווה.

וכך אנו מוצאים במתן תורה שמתחילה אמר הקב"ה למשה שהוא ידבר אליו וישראל ישמעו מה שהקב"ה אומר אליו, ורק לאחר שאמרו ישראל "רצוננו לראות את מלכנו", זכו שהם בעצמם שמעו מפי ה', (וכמבואר כ"ז ברש"י בפרשת ויתרו, ובילקוט שמעוני שם), והרי שע"י השתוקקות זכו לדבר חדש שלא היה ראוי להם בתחילה.

וראי ללמוד מזה מוסר כמה יש להשתוקק לקיים את מצוות הקב"ה ולהיות תמיד בגדר "מבקש ה'", כי ע"י ההשתוקקות יכול לזכות למעלות חדשות ונשגבות יותר מהראוי לו.

ומה עוד, שכאשר האדם משתוקק לקיום המצווה, הרי הוא מקיים אח"כ את המצווה מתוך שמחה והתלהבות.

הכרת דרכי הרשעים שמסווים את פעולתם

"ויאמר אל נא תעזוב אותנו, כי על כן ידעת חנותינו בדבר והיית לנו לעיניים", (י.ל"א)

פירש"י "כל דבר שיתעלם ממנו תהיה מאיר עינינו", ע"כ.

ומבואר שיתרו רצה לשוב לביתו כדי לגייר את משפחתו, אבל משה רבינו הפציר בו שלא יעזוב את עם ישראל כדי שיאיר את עיני ישראל וידריך אותם.

והדבר תמוה דאיזה צורך מיוחד ראה משה רבינו ביתרו שיהיה לעיניים ולמורה דרך לכל ישראל, והלא משה רבינו היה מאיר עיני ישראל ומנהיגם, וכל הלכה שנתעלמה ממשה רבינו, מיד היה שואל את פי ה' וכמוש"כ (לעיל ט, ח) "עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם", ומה צורך יש ביתרו, ובפרט שעד לאחרונה ממש היה יתרו גוי.

וביאר בזה הרה"ק בעל "דברי יואל" מסאטמאר זצ"ל, שכדי להבין את דרכי הערב רב היה צריך אדם שמכיר היטב מבפנים את דרכם של הרשעים, שהרי הרשעים והערב רב מכסים את דרכי פעולתם כדי שלא יראו כלפי חוץ שהם זוממים להרע, ולזה היה משה רבינו צריך את יתרו שהיה פעם כומר לעובד עבודה זרה, ולפניו היה גלוי הלך מחשבת הרשעים ותחבולותם ומזימתם, והוא היה יכול לפרש את הלך מחשבתם של הרשעים כדי שנדע היאך להיזהר מהם והיאך ללחום בהם.

ובעלי המוסר ביארו בזה באופן אחר, שהצורך ביתרו היה כלפי הערב רב או הפושעים מקרב בני ישראל שטענו שסתם איש ישראל אינו יכול להתקדש ולהיות עובד ה', ודימו שמה שמשה רבינו זכה להתקדש ולהיות עובד ה', זהו רק מחמת שהוא "איש האלוקים" והוא שונה בעיקר מהותו מכל האדם, וכלפיהם היה צורך ביתרו שעבד את כל העבודה זרה שבעולם ומ"מ התרומם וזכה להכיר מעצמו בהכרה ברורה שה' הוא האלוקים, והיה יכול לשמש כדוגמא שכל אדם פשוט ואפילו הרחוק ביותר יכול להכיר את הקב"ה ולהתקרב אליו ע"י התבוננות.

גודל החיוב להיזהר בכבוד רבו

"ויען יהושע בן נון משרת משה מבחרי ויאמר אדני משה כלום", (י"א, כ"ח)

במדרש תנחומא (תצוה ט) איתא, "משה רבינו כתוב בו ומשה בן מאה ועשרים שנה במוות, ויהושע נגנז בן מאה ועשר, ולמה פחתו לו עשר שנים בשביל שאמר לפני משה רבו עשרה דברים שנאמר ויען יהושע בן נון משרת משה מבחוריו ויאמר אדוני משה כלום לפיכך פחתו לו עשר שנים, מכאן אתה למד שאין תלמיד רשאי לומר דבר לפני רבו שכל המורה דבר לפני רבו או אפילו אינו מורה אלא אומר לאחרים הלכה במקום שרבו מצוי שנותני מתקצרות", ע"כ.

ומבואר כאן עד כמה חמור הדבר לפגוע בכבוד רבו, שיהושע נענש בקיצור עשרה שנים משנותיו בעבור כמה תיבות שהוציא מפיו שאמר למשה רבינו "אדוני משה כלום", והיה בזה פגיעה בכבוד משה רבו, שהרי אין תלמיד רשאי לומר דבר בפני רבו. ובדברי חז"ל מתבאר שאין רק כלפי ביזיון כבוד התורה דמשה רבינו אלא גם כלפי כל ביזיון שמבזה התלמיד את רבו, שהרי חז"ל הוציאו מכאן יסוד לכל מקום שבעבור ביזוי כבוד רבו נענשים בקיצור שנים.

וכן יש ללמוד מכאן, שאין לתלמיד ליעץ 'עצות' לרבו ולומר לו מה לעשות אע"פ שמתכוון בכך לטובת רבו, [אם לא שנטל ממנו רשות תחילה], שהרי גם יהושע נתכוון ליעץ עצה לטובת למשה רבינו, ומ"מ נענש מאחר שיש בדבר פגיעה בכבוד התורה. וזהו לימוד לכל אחד עד כמה צריך להיזהר בכבוד רבו, וגם כשכוונתו לטובה לתת 'עצה טובה' לרבו, צריך לעשות הכל כדת וכדין אחר נטילת רשות.

דברי מספד שנאמרו בפתח ה'שיעור כללי' בהיכל הישיבה הק' על ראש הישיבה הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין זצוק"ל

כבוד אלא גם חשב שלא מגיע לו כבוד. והענווה היא הרי הפתח להצלחה בתורה, וכמו שאנו אומרים בתפילה "ונפשי כעפר לכל תהיה, פתח ליבי בתורתך", והרי שעל ידי מידת הענווה זוכים לפתיחת הלב בתורה.

וידוע מה שכתב הגר"א שמי שמקבל כבוד בעוה"ז לוקחים לו הרבה משכרו מהעוה"ב, כי כבוד הוא ענין רוחני, ובעבור הנאה רוחנית לוקחים הרבה משכרו בעולם הבא. ועל ר' גרשון אפשר לומר "ויבוא יעקב שלם", שהוא לא נהנה מכבוד.

בני הישיבה יתחזקו בימים אלו בלימוד התורה, וכל בחור צריך לדעת שהוא יכול להיות גדול בתורה, ולא יתיימש ממחשבות שהוא עדיין לא גדול מספיק בתורה, אלא אדרבה יידע שאם ילמד בהתמדה, יזכה לבסוף לראות אור גדול. והיצר הרע מדבר על לב האדם שאינו ראוי לגדול בתורה עד שעושה את האדם 'לעניו', שהיצר הרע בקי בכל הדרכים איך ללחום באדם, ולפעמים מגיע לאדם בדמות זו של ענווה, וצריך לידע שענווה זו היא ענווה פסולה, ואדרבה יש לידע שאם יעמול בתורה הוא יגדל בתורה.

וכל מי שמקבל על עצמו ללמוד בהתמדה, יראה בוודאי בתוך זמן קצר איך בעצמו יקבל חשקת התורה ללמוד עוד ועוד. ורק צריך לזהר לא לקבל על עצמו קבלות גדולות בבת אחת, אלא יש ללכת לאט לאט, ולקבל על עצמו שינוי קטן, ואח"כ יתקדם עוד ועוד עם הזמן.

וביותר צריך לזהר עכשיו כשהבחורים הולכים לבית לשבת קודש, שלא יהיה כמו 'חופש', וחז"ל (ספרי עקב י"א כ"ב) אמרו "אם תעזבני יום יומיים אעזבך", והנה מי שהקב"ה עוזבו ח"י יכול להפסיד על ידי זה גם מה שלומד בשאר זמנים, וא"כ העוזב את התורה עכשיו עלול להפסיד הרבה, ולכן כל אחד ימשיך להיות דבוק בתורה גם עכשיו, ובעז"ה נראה נפלאות ממש.

הכרתי את הגאון ר' גרשון זצ"ל כשהיינו שכנים בבני ברק, והוא למד ולימד כל ימיו בהתמדה, והרביץ תורה לאלפים עד שזכה להניח אחריו הרבה תלמידים ותלמידי תלמידים.

הוא היה "ספר מוסר ח"י" ועל כן עצם מציאותו חסר לדור, ועל דרך מה שפירשו הגר"א והבעש"ט את דברי הגמ' בברכות (לג ב) בביאור הפסוק (דברים י"ב) "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה", שהקשו בגמ' שם "אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא", ותירצו "אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא", ופירשו הגר"א והבעש"ט דאין הכוונה שהפסוק מדבר רק על משה רבינו, שהרי מפורש בפסוק שמדבר לכל עם ישראל וכדכתיב ועתה ישראל מה ה' אלקיך וגו', אלא הכוונה שכיון שמשה רבינו נמצא בקרב ישראל ממילא לכל עם ישראל נהיה קל להשיג יראת שמים, שהדוגמא של משה רבינו השפיעה על עם ישראל עד שיראת שמים נעשה להם לדבר קל.

מצד אחד היה הגאון ר' גרשון זצ"ל יושב ולומד, ומצד שני פינה מזמנו להדריך בעצות לכל אחד ואחד, וסייע בעצותיו לבני תורה להשקיע עצמם בעולמה של תורה.

וחז"ל אמרו (קידושין מ' ע"א) "אמר רבא רב אידי אסברא לי, 'ואמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו', וכי יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב, אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב, טוב לשמים ורע לבריות זהו צדיק שאינו טוב", ע"כ. ולכאורה דברי הגמ' צריכים ביאור, שהרי מי שרע לבריות אינו בגדר צדיק כלל, וביאורו המפרשים ככוונת דברי הגמ', שצדיק שאינו טוב הוא שאינו דואג לבריות לראות שסביבתו יהנו ממנו, וזהו בגדר "רע לבריות" שמונע מהם טובה שיכולים לינוק ממנו.

ועל ר' גרשון זצ"ל נוכל לקרוא "צדיק טוב", שהוא היה טוב גם לשמים וגם לבריות.

הוא היה גדול במידות טובות. היה "עניו" אמיתי, שלא זו בלבד שלא חיפש

